

Mikael Agricola -palkinnon ehdokkaat 2018

Tarja Härkönen

Clarice Lispectorin teoksen *Oppiaika eli Nautintojen kirja* suomennoksesta (Teos). Alkuteos on portugalinkielinen.

Clarice Lispectorin teokset tähtäävät ihmisen olemassaolon kokemuksen eri tasojen – niin tiedostamattoman, tunteiden kuin myös analyttisen järjen – sanallistamiseen. Romanin *Oppiaika eli Nautintojen kirja* keskiössä on rakastamisen välttämättömyys ja vaikeus. Lispector lähestyy aiheitaan kunnioituksella mutta myös määrätietoisesti rajoja ylittäen, hyvin intiimillä ja paljastavalla tavalla. Kirjoittaminen ei koskaan voi välttyä olemasta jossain määrin pakottamista johonkin näkökulmaan. Lispectorin taiteessa tämän seikan tiedostamisen näkyminen ja samaan aikaan kaikin voimin tuon mahdottomuuden yli ponnistelu tekee siitä kiinnostavaa ja tärkeää.

Oppiaika eli Nautintojen kirja on Tarja Härkösen viides Lispector-romaanikäänös. Tälläkin kertaa Härkösen onnistuu työssään säilyttää ajatuksen ja kielen tarkkuus, loogisuus ja seurattavuus. Yhtä kaikki käänös pysyy alkuteokselle uskollisesti hapuilevana ja etsivänä, löytävänä ja herkkänä. Se hengittää, sykkiä ja aukeaa moniin eri suuntiin. Väliin aaltoileva, myrskyävä ja jälleen rauhoittuva tunnemaisema näyttäytyy monissa väreissään. Rytmivaihtelut, kiihdytykset ja hidastumiset kuuluvat. Härkösen käänöstyö osoittaa syvällistä perehtyneisyyttä. Alkuteoksen lailla myös siinä välittyvät kohteeseensa tutustumisen ja ilmaisun intohimo ja niissä onnistuminen.

Jyrki Lappi-Seppälä

Alejo Carpentierin teoksen *Valtakunta tästä maailmasta* suomennoksesta (Aviador). Alkuteos on espanjankielinen.

Kuubalaisen Carpentierin romaani on pituuttaan (runsaat 150 sivua) painavampi romaani. Se on yksi latinalaisen Amerikan kirjallisuuden suuren perinteen, *lo real maravilloso* eli maagisen realismin "kantasoluista", varhaisimmista edustajista, ja sen vaikutus koko maanosan kirjallisuuteen on ollut mittava. Haitin irrottautuminen siirtomaavallasta 1800-luvulla toimii taustana surrealisminkin kaikuja sisältävälle, puolifiktiiviselle tarinankuljetukselle neekeriorjien kapinasta ja sen luhistumisesta. Lappi-Seppälän suomennos on luotettava, tarkkaan tutkitun epookin mukainen ja sujuva teos, pitkän linjan suomentajan vakuuttava työnäyte, jossa verta, hikeä ja kyneleitä tiheeseen kerrontaan sekoittuu yhdistelmä armotonta todellisuutta ja ylikuonnollisia elementtejä.

Marja-Leena Mikkola

Marina Tsvetajevan runovalikoiman *Ylistys, hiljaa Valitut runot 1912–1939* (Siltala) suomentamisesta ja toimittamisesta. Alkuteokset ovat venäjänkielisiä.

Marina Tsvetajeva oli kansainvälisesti tunnetuimpia venäläisiä runoilijoita, 1800-luvun loppuun ja 1900-luvun alkuun sijoittuvan ns. hopeakauden edustaja. Hänen runokielensä oli senaikaisen Venäjän runoudessa ainutlaatuista. Sille on ominaista keinojen äärimmäinen niukkuus ja runokuvien hehkuva voima. Sanat on valittu sävyn, soinnin ja merkityksen perusteella, tavoitteena kokonaisvaikutelma. Runoissa puhuu uhkarohkea, omaa intuitiotaan seuraava runouden uudistaja. Marja-Leena Mikkola on

suomentanut teokseensa *Ylistys, hiljaa!* kattavan valikoiman Tsvetajevan runoutta kolmelta vuosikymmeneltä ja liittänyt vaativan suomennostyön oheen laajan esipuheen, jossa kerrotaan Tsvetajevan elämänvaiheista ja tehdään selkoa hänen kehityksestään runoilijana. *Ylistys, hiljaa!* muodostaa näin rinnakkaisteoksen Mikkolan aiemmin julkaisemille valikoimille **Anna Ahmatovan, Osip Mandelstamin** ja **Boris Pasternakin** runoutta, joita kaikkia voidaan pitää todellisina kulttuuritekoina.

Jaana Nikula

Johanna Holmströmin teoksen *Sielujen saari* (Otava) ja **Zinaida Lindénin** teoksen *Rakkaus kolmeen appelsiiniin* (Into) suomentamisesta. Alkuteokset ovat ruotsinkielisiä.

Johanna Holmström on noussut 2000-luvulla suomenruotsalaisen proosan merkittäväksi tekijäksi. Hänen uusin romaaninsa pureutuu naisen ja naiseuden asemaan sisäänpäin kääntyneessä saaristolaiskulttuurissa viime vuosisadalla, ja ennen kaikkea mielisairaanhoidon tilaan ja tilanteeseen ja sen piiriin päätyneiden naisten ahdinkoon Seilin saaren parantolassa. Ahdistavan ja karun tarinan taustalla virtaa itsenäisen Suomen historia kaukaisina kaikuina, mutta silti erottamattomana osana eristynyttä sairaalamiljöötä, asenteineen ja käytänteineen.

Nikulan käänös, josta Holmström itsekin mainitsee kiitoksissaan vaikuttuneena, että "kääntäminen on aivan oma taiteenlajinsa", on naseva, mehevä ja idiomaattinen tyylitietoisin kääntäjän suomennos, joka myötäilee varmalla ja aistivoimaisella otteella alkuteoksen sielunmaisemaa ja ajankuvaa. Vihlaisevan tragedian ja siellä täällä pilkahtavien valonsäteiden kuvaus saa erinomaisen, myötäelävän tulkinnan. Suomennos on alkutekstin lailla kielellisesti syvä ja monitahoinen, pakahduttava taideteos.

Ruotsiksi kirjoittava suomenvenäläinen Zinaida Lindén on maassamme poikkeuksellisen kansainvälinen kirjailija, jonka viiltävät ja taiten rakennetut novellit koskettavat globaalin todellisuutemme elinhermoja. Jaana Nikulan suomennos seurailee joustavasti ja herkällä otteella alkutekstin polveilua ja tekee täyttä oikeutta sen usein elämänmyönteisen huumorin, mutta toisinaan myös traagisten tuntojen sävyttämälle otteelle. Novellien vaihtuvat miljööt, dialogi ja risteilevät näkökulmat välittyvät kirkkaina ja pakottomina, ja näennäisen kepeän tyylin ja eri kulttuureja luotaavan psykologisen tarkkanäköisyyden tulkinta on kaikki Lindénin suomennetut teokset kääntäneen luotettavan ammattilaisen kädenjälkeä.

Tänä vuonna palkintoraadissa olivat:

suomentaja **Juhani Lindholm**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry
kriitikko **Elisabeth Nordgren**, Suomen arvostelijain liitto ry
kirjailija, kriitikko **Satu Taskinen**, Suomen arvostelijain liitto ry
suomentaja **Vappu Orlov**, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry